

09-08-2019

Dit is een reactie op de valreep van school mediathecaris, onderwijs-ondersteuner Roeland Smeets op de **Conceptvoorstellen leergebied digitale geletterdheid** van Curriculum.nu

Hieronder zal ik steeds eerst een citaat aanhalen en dan met mijn commentaar komen.

The logo for Curriculum.nu, featuring the word 'curriculum' in a multi-colored font (blue, green, red, yellow) and '.nu' in blue.

Blz. 6 **Bouwsteen VO, fase drie VO onderbouw**

Leerlingen leren bewust omgaan met het verschil tussen de werkelijkheid en de weergave daarvan in woord, beeld en geluid en de gevolgen daarvan voor de betrouwbaarheid van de informatie.

Er is een grote kans dat leerlingen in een klas de werkelijkheid heel verschillend interpreteren, bijv. op religieuze gronden. In zo'n geval zijn overleg en respect voor elkaars overtuigingen geboden. In deel 4 van "Wegwijs in informatie" doe ik een voorstel voor aanpak van dit probleem. Een citaat uit de conclusie van dit hoofdstuk: *Ik stel voor dat er dagelijks een vast moment op school komt waarop kleine – dichtbij - en grote - ver weg - onderwerpen, die ook door de leerlingen aangedragen kunnen worden, besproken worden. Vroeger (en soms nu ook nog wel) was er zo'n moment van bezinning op school, maar dan voor het gebed. Ik stel voor dat er weer een vast moment komt: een ritueel dat ten doel heeft jongeren meer te verankeren in de werkelijkheid en daardoor handvatten te geven om kritische, goed geïnformeerde burgers te worden.*

In de onderbouw VO zullen steeds meer klassikale ict projecten plaatsvinden waarbij specifieke vaardigheden vereist zijn op het gebied van ICT basis- of informatievaardigheden. Iemand op school zou in contact moeten staan met de docenten die deze projecten plannen en dan kijken welke vaardigheden extra belicht moeten worden. Een goede bron in dat geval is "Slim zoeken op internet": <https://www.slimzoeken.nu/>

Aanbevelingen VO bovenbouw

Besteed in de bovenbouw van het VO aandacht aan de, in de onderbouw opgedane vaardigheden op het gebied van informatieverzameling en -verwerking door deze vaardigheden te onderhouden en waar mogelijk uit te breiden binnen de context van de vakken.

Er wordt in het rapport geen melding gemaakt van om financiële- of politieke redenen opzettelijk gemanipuleerde informatie, terwijl het bestaan daarvan op het ogenblik een groot maatschappelijk probleem is.

Het is heel moeilijk om dat probleem te tackelen; ik zal hier een methode noemen die veel overlaat aan het initiatief van de jongere: lever in het begin van de onderbouw meerdere - aan hun niveau aangepaste - bronnen tijdens een project. En lever daarna Langzamerhand soms ook een minder betrouwbare bron, vergezeld van de vraag of de bronnen bruikbaar waren. En kom in een later stadium met de vraag om op bruikbaarheid te kiezen tussen verschillende bronnen waarvan er meerdere niet betrouwbaar zijn. Laat de leerlingen zelf het onderzoek doen naar de betrouwbaarheid van die bronnen en leg deze uitgangspunten voor:

1 Ga "**stroomopwaarts**". De meeste web-inhoud is niet origineel. Probeer de afkomst, de bron van de onderzochte informatie te ontdekken.

2 Lees “**er omheen**” (*laterally*) als je tijdens een internetzoektocht stuit op een site met interessante, nieuwe informatie en je weten wil of die wel betrouwbaar is, dan heeft het weinig zin om die site zelf uit te pluizen. Veel zinvoller is het om te onderzoeken wat anderen oordelen over die site. Want die site is natuurlijk lovend over zichzelf. *De waarheid ligt in het netwerk.*

3 Typ: **link**: (URL van de website) en Google toont je alle sites die er een link mee hebben.

4 Keer **terug** en begin **opnieuw**. Als je verdwaald raakt of niet verder komt, ga dan terug naar je vertrekpunt en begin opnieuw, je zult zien dat je nieuwe (wellicht bruikbare) informatie vindt omdat je tijdens je tweede poging betere zoektermen gebruikt.

Bron: Web Literacy for student fact-checkers <https://webliteracy.pressbooks.com/> (vert. R.S.)

Goed bruikbaar voor de bovenbouw VO is “Kritisch zoeken, denken en evalueren”
<https://www.noordhoffuitgevers.nl/product/-/webshop/hoger-onderwijs/exact-techniek-onderzoek/kritisch-zoeken-denken-en-evalueren/9789001865467>

N.a.v. blz. 27 **Communiceren met behulp van digitale technologie**

NB Jongeren tot middelbare schoolleeftijd gebruiken hun smartphones (heel monomaan) vooral voor contact met elkaar. Bron: Blz. 132 van <https://www.ou.nl/-/gepubliceerd-jongens-zijn-slimmer-dan-meisjes-xl> Daar ligt in veel gevallen hun expertise op het digitale vlak.

Dit betekent dat jongeren vaak helemaal niet zo digitaal geschoold zijn als dat je misschien zou verwachten. De *digitale native* bestaat niet of is heel zeldzaam. Concreet komt het in de mediatheek er op neer dat brugklassers soms vele malen met hetzelfde praktische probleem (*hoe hang ik een document aan een mailtje?*) bij me komen. Een ander gevolg van hett monomane (sociale) mediagebruik is dat het nodig is jongeren, zeker na de onderbouw – wakker te schudden uit hun mooie droom en te vertellen dat ze – vooral ook - in een samenleving leven waarin democratische waarden van groot belang zijn. Iemand van het personeel zou deskundig moeten zijn als het gaat over de invloed van sociale media - niet alleen op individuen, de jongeren - maar ook op samenlevingen wereldwijd.

Blz. 65 **Grote opdracht 5: Digitaal burgerschap**

Ik stel voor aan brede vaardigheden toe te voegen, het kunnen discussiëren over:

- Het feit dat in steeds meer landen democratische waarden op de tocht staan en dat dit veel - zo niet alles - met misbruik van diverse media te maken heeft. (voor een overzicht: <https://freedomhouse.org/>)
- Het feit dat in steeds meer landen uitkomsten van wetenschappelijk onderzoek ter discussie staan: (voor een overzicht <https://wellcome.ac.uk/reports/wellcome-global-monitor/2018>)

Tot slot: Uit de inleiding Blz. 4 en 5: (1)*Leerlingen verwerven kennis van de inhoudelijke domeinen van digitale geletterdheid*. (2) *Leerlingen leren omgaan met de kennis van de verschillende inhoudelijke domeinen van digitale geletterdheid*. (3)*Leerlingen leren op een kritische manier over digitale technologie na te denken en er op te reflecteren*.

Als Dg geïntegreerd wordt in de vakken, maar ook als er op een school een apart vak als *digitale competentie* wordt ingericht; is het handig als er een database komt met informatie over voor de school belangrijke bruikbare aspecten van dg, zoals uitkomsten van onderzoeken, en informatie over belangrijke literatuur op het gebied van Dg; waardoor in principe álle docenten zich verder kunnen verdiepen. Een mediathecaris of een andere onderwijsondersteuner kan helpen een dergelijke database aan te leggen en natuurlijk is die database ook beschikbaar voor leerlingen. Een ondersteuner kan ook ingezet worden als het gaat om het aanleren van de nodige vaardigheden op het gebied van dg. De hele school is er verantwoordelijk voor dat digitale ontwikkelingen worden bijgehouden; en dan is het handig als eigen – ook ondersteunend - personeel maximaal wordt ingezet want hulp van buitenaf is duur en geld is hard nodig voor het onderwijs.

Conclusie

Voor de bèta vakken is er - met de TOA's - al sinds jaar en dag ondersteuning in het onderwijs. De schoolmediathecaris heeft van oudsher een bibliotheek achtergrond. Tot voor kort was de bibliothecaris degene die met zekere hand de jongeren naar de juiste informatie kon leiden. Maar nu is informatie – in al dan niet verwrongen vorm - doorgedrongen in alle geledingen van de samenleving. Een school in zijn totaliteit zal dit gegeven het hoofd moeten bieden. Mijn voorstel: laat de mediathecaris het onderwijsproces steunen. Ik heb hierboven allerlei manier genoemd waarop dat kan en in deel 8 van deze serie kom ik met nog een aantal voorbeelden.